

REDACTIA

Arad, Deak Ferenz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Anul Ungaria:
 pentru un an . . . 20 cor.
 pentru 6 luni . . . 10 "
 pentru 3 luni . . . 5 "
 pentru luna . . . 2 "
 pentru Duminecă pe an
 4 coroane.

pentru România și străinătate
 pe an 40 franci.
 Manuscrise nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenz-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

ACTIVITATE!

Dacă s'ar face azi votare între toți cărturarii români, punem rămășag să optzeți la sută — cel puțin! — dintr-un dănsu s'ar declara pentru *activitate*.

Despre popor, massa mare a alegerilor, nici nu mai vorbim: el nici odată n'a încetat a fi activist, ci a luat parte la toate alegerile. *Pasivitatea* a fost respectată numai de fruntași. Și amme: fruntașii dela orașe. Cel de pe sat chiar pe vremea conferențelor naționale votau la Sibiu pasivitatea, de dragul solidarității, dar sosind acasă, leau parte la alegeri.

Asta așa s'a petrecut pretutindeni în toate comitatele noastre și bănațen. Cât despre Români din Ardeal, care nu cu voturile lor se aleg cei mai mulți mameluci guvernamentali? Nu cei din Oena (Sibiului) au ales oare pe Hámori, ovreiu aradan, și Aloii de pela Abrud n'au ales oare pe Istva Kálmán (căzut în Oradia) și după aceea pe ovreiu Rosenberg ear cel dela Ighiu pe Werner?

Să fim deci sinceri cu toții și să marturisim, că *poporul nu ni-a ascultat când am propovădit pasivitatea*, ci a ales a folosit numai guvernului, în anul rind, pentru-că s'a putut forma majoritate fără multă bătaie de cap și doritorilor de mandate, care s'au ales destul de ieftin. La tot cazul mai ieftin, decât dacă în cercuri românești ar fi avut să lupte contra candidaților *români naționaliști!*

O altă urmare a pasivității fruntașilor români a fost că au ieșit la iveală caracudele guvernamentale române. Au atât s'au ales adică și au ajuns cu influență la guvern niște nepricopsiți pentru cari deputația e o carieră

ear nu mijloc de a lupta pentru drepturile poporului român.

Dacă nu vrem să înlesnim deci poziția guvernului și a caracudelor de toate confesiunile, dacă nu vrem să lăsăm poporul pradă *străinilor, trebuie să o rupem toți cu pasivitatea și încă din vreme să ne preparăm de luptă.*

O scriem aceasta și stăruim asupra chestiei nu numai pentru-că fruntașii din părțile Aradului au și adus deja decizie în acest înțeles, ci mai cu seamă pentru-că nu se știe ziua când *Dietă va fi disolvată.* Sunt adică o mulțime de semne care par a dovedi, că în cercurile politice din Budapesta se meditează asupra unei eventuale disolvări. Și dacă alegerile generale din 1901 ne au găsit nepregătiți, ar fi un păcat neiertat să ni-se mai întâmple odată acest lucru. Ar fi mai presus de toate o mare rușine să ne lăsăm mai slabi decât Slovacii cari au în Dietă cinci reprezentanți și chiar unde au rămas în minoritate, au luptat așa de zdravăn, în cât cu adevărat au pus pe griji stăpânirea.

Știm că sunt între Români și d'aceia cari zic: Ei, și ce trebă o să putem face în Dietă? Eată, Slovacii sunt neputincioși!...

Acesta-i un motiv puțin serios. Pentru-că nu e vorba să intrăm în Dietă cu gând pe a doua zi să i speriem pe Unguri și a treia zi să dea Ardealului autonomie ori cel puțin să le schimbăm iute moravurile și să-i silim, ca să ne iubească și să nu lase nici ei ca stăpânirea să calce legile în defavorul naționalităților....

Nu, de toate acestea nu poate fi vorba.

Vom avea însă organe prin cari să resuflăm în lumea largă. Căci ce vor vorbi fruntașii români ajunși în Dietă, se va auzi în țeara întreagă și departe peste hotare. *Nu ni-se vor mai*

putea atribui atunci intențit pe cari nu le avem. Nu va mai îndrăzni nimeni în parlament să arunce asupra Românilor. Și, mai presus de toate, cu atât mai puțin guvernul va putea să lovească în noi fără ca să ni-se dea puțină cel puțin să protestăm când nedreptate ni-se face...

Se înțelege, ca să ne putem prezenta bine în luptă, avem nevoie mai presus de toate de *organizare.* Avem plăcerea să anunțăm că și în privința aceasta din parte autorisată s'au luat măsuri pentru strângerea rândurilor. Intre diferitele nuanțe ale partidului s'a ajuns deja la un însemnat punct comun, s'a sălășluit iarăși între noi pacea și frăția.

Presa noastră națională e țintă de atac a procurorilor. Osândeale devin cu adevărat înspăimântătoare. Intrunirile nu ni-se permit. Ne rămâne deschisă o singură cale: spre porțile Dietei. Acolo să trimitem pe fruntașii nostri, acolo să apărăm drepturile poporului românesc.

Russu Șirianu.

Dimitrie A. Sturdza. Incepem azi, în altă parte a ziarului nostru, publicarea datelor, actelor și lucrărilor din activitatea d-lui Dimitrie Sturdza, primministru al României. Ținem să amintim, că *împrumutăm aceste publicațiuni din Voința Națională, organul partidului național-liberal.*

Și tot nu se astâmpără. „Aradi Közlöny” iarăși publică o *impfanie și sfruntat neadever la adresa vicarului Vasile Mangra.* Scrie anume că în Oradia „Românii bihoreni” au ținut o adunare în care ci-că s'ar fi pus în discuție și s'ar fi decretat *incompatibilitatea: Mangra nu mai poate sta adică vicar*

din cauza lucrurilor grave afirmate pe socoteala lui de banda din Timișoara... Au și cerut să pornească disciplinarul.

Tot ce scrie „Aradi Közlöny” (dela 12 c.) pe această chestie este însă neadever sfruntat. Și dacă ne oprim asupra-i, nu e pentru-că am da vre-o importanță astorfel de infamii, ci pentru a scoate în relief încă odată de ce sunt capabili să scrie hamsiști, desperați că Augustin n'a ajuns episcop.

Din Dietă.

— Ședința din 10 Martie —

Sensație a fost așteptată pe ziua de astăzi. A prins vestea că obstrucționistii vor face mare scandal pentru un pretins ordin ce ar fi dat în ascuns ministrul președinte Széll spanilor, ca aceștia să împiedice în cât e posibil manifesstațiile ce au început prin orașele din provincia în contra proiectelor militare. De unde a ieșit vestea aceasta nu se știe, dar opoziția era gata a-l asalta pe Széll — de avea cât de cât document în mână. N'au putut însă pune mâna pe nici un document și în fine s'au adresat către ministrul președinte însuș. Széll le-a spus că n'are nici o cunoștință și nici nu i-a trecut prin minte să dea atare ordin.

Așa s'a putut trece — spre regrettele galeriilor cari în speranța picanteriiilor s'au umplut de lume — fără vifor, la desbaterea proiectelor dela ordinea zilei.

Cel dintâiu orator a fost Szederkényi Nándor, care a înșirat motive istorice ce le au maghiarii pentru înființarea armatei independente. Și Szederkényi a dat proiect de conclus și opoziția l-a aplaudat.

După pauză vicepreședintele Tallián Béla a retras îndrumarea la ordine aplicată în discuțiunea de ieri lui Ráth Endre, când a zis că jurământul Regelui este o zdreanță. Deputatul Ráth

George Baritiu și amicii săi.

Correspondență. —

(Urmare).

29.

București, 23 Decembrie 1838.

Domnule și frate!

Eu știam prea bine despre cele ce s'au urmat din partea noastră de aici ca să se supie foaia politică a Dumneavoastră la cenzură mai aspră. Fără a ști care ar putea fi rezultatul acestor mișcări antinaționale, am scris Maioreșcului ca să-ți facă cunoscut toată împrejurarea. Mă bucur, că, după cum îmi vestești, n'au isbutit nimic, decât au întărit numai gzelele unguerești ca să scrie mai amar despre noi. Când am scris Maioreșcului ca să-ți scrie, aceasta am făcut-o din pricină că mi-a fost milă sau rușine de noi; nu, Domnule, nici decum aceasta să nu s'întâmple odată; mie mi-a fost numai teamă să nu se întâmple ca foaia D-Voastră să se oprească la graniță. Dacă socotești, că aceasta nu se va întâmple și dacă o vezi că foie Dumneavoastră nu i-se va puțin nici o vătămare, atunci, Domnule, urmează cu foaia politică după cum ai început, ca să folosul va fi răsplată zelului și osteneții ce puțin.

Cât pentru Foaia literară, așa socotiți ca articolele literare s'au făcut mai cumpătate, pentru-că publicul nostru de obște fiind prost căută plăcere, dar nu învățatură pe care nu este încă în stare a o primi. Apoi învețatură no tri de aici îl vezi bine că el și-au croit sistema după plăcerea lor și tot ce nu este ca al lor, nu numai că n'are nici un fermecător pentru dănsii ei, neștiind a se cumpăta, isbucnesc în vorbă care nu le fac cinste...

Fl. Aaron,

1839.

Craiova, 9 Ianuarie 1839.

Prietine!

Doresc a ști ce întâmpinare a făcut articolul meu din Nr. 23—25¹⁾. Filologilor din București nu place pentru-că a scris un ungurean, a căruia provincialism e „stricat”. Veți fi primit scrisoarea mea în care ți-am trimis Nr. 7 din Curier. Eliad a luat acum articolul tot și l-a tipărit cu litere mai mari, puind și de deșupt litere mai mici, o critică mai omenoasă decât în Nr. 7, dar tot *neomenoasă*. A schimbat și ortografia mea²⁾. „Fie-i vamele plătite”. Nici odată nu... mă sloboz în replică cu astfel de oameni, „a căror critică, precum zice prietenul Aaron, „este satiră și satiră ciomag”. Unele însă, ce se ating de temeiurile mele, le voi atinge în prefața la cartea ce ți-o am trimis sau la sfârșit³⁾. Tu să-ți păzești Foaia de ori-ce vrăjmașii de aceste. Ține tonul acel rece, serios și pacinic cu care ai început. Dacă nu-ți vor fi neplăcute sfaturile mele, aș vrea să-ți traduc nește cuvinte a unui bărbat zdravăn, pe care ți l'asfi sfătui să-l cetești tot, acum și nu mai târziu.

Von hier aus Despre critica⁴⁾ „Dacă este ca critica între noi să se curățe și literatura germanică cu aceasta să câștige în adevăr, editorii foilor critice nu vor putea dobândi acest merit altfel, decât veghind cu multă grijă, ca nu cum-va supt man-

¹⁾ Este vorba de articolul *Asupra ortografiei românești* din 1838.

²⁾ Exemplarul Curierului, ce-mi stă la dispoziție, fiind defect, nu pot controla cele spuse aici.

³⁾ Cartea, despre care se vorbește aici, este *Disertatie etc. Ea nu s'a tipărit în 10 August 1841* Maioreșcu din ordin să se tipărească: în 2 Febr. 1841 oprit tipărirea. (Manuscript, VI, p. 168). Astfel nu s'a explicat cu Eliade.

⁴⁾ Georg v. Müller's Briefe über das Studium der Wissenschaften. Zweite, verbesserte und vermehrte Auflage. Zürich. 1817. S. 43. (Nota lui Maioreșcu). Cred că este fratele istoricului celebru Iohannes von Müller.

taua anonimității, să se ascundă vrăjmașii personale; ca nu cumva cărțile cele bune să se apese și să se desprețuiască numai din acea pricină, pentru-că sunt împotriva acestor sau acelei păreri a veacului; ca nici cei mai iubitori de certuri din conclucătorii săi să nu întrebuinteze vre-un ton mai neomenos, decât cu care ne slugim în conversația personală; ca nu scriitorii tineri, cari s'ar putea încă îndrepta, dacă cineva cu un chip potrivit i-ar povățui la adevărata cale, — să se însemneze ca de ocară — și în urmă (ce pisma adese-ori face) nime să nu se sgândărească numai de aceea ca să se poată cărti, — și altele pe care le cere o fine a temeinică și omenoască⁵⁾. Dacă mă iubești, ține aceste cuvinte ca un suvenir dela mine⁶⁾. Cine ar avea mai mult drept ca mine, a căruia nu scriese ci caracterul personal se defaimă de către oameni pe cari eu totuși îi cinstesc? Dar, îi cinstesc și mă cinstesc și pe mine; de aceea nu mă sloboz cu ei în dispută. Dacă și cărticica ce ți-o am trimis la țipar va avea aici tot asemenea critică, atunci nu gândi că în viață a mea mai dau cevași la lumină, și totuși așași o multe de dat. Nici nenumit nu voi tipări nimic, pentru-că stilul meu se cunoaște acum de toți. Negreșit scriu cu trupul și cu sufletul, pentru-că scriu despre lucruri, care îmi stau pe inimă. Trebuie însă să fie un ce deosebit atât în șirul ideilor mele și în chipul de a mă gândi, cât și în forma alcătuirii: pentru-că văz, că oamenii adăpați și îngloțați în literatura gustului se înțeapă în stilul meu... (Va urma).

⁵⁾ O notă marginală a lui Maioreșcu spune: „Am de gând să traduc pentru Foaia ta un dialog între Critică și Satiră din Kerder. Socotese că o să fie bună”. — *Kritik und Satire* este punctul 2 din *Bemühungen des vergangenen Jahrhunderts in der Kritik*, adăose la *Schriften zur römischen Literatur*. Herder arată în acest dialog limitele dintre critică și satiră, care adeseori se încalcesc și aruncă o repede privire în istoria satirei.

a zis, că a înțeles aceasta pentru trecut și așa îndrumarea a devenit superfluă.

După aceea a mai vorbit Kovács Gyula opozițional și ședința s'a terminat la 1 oră.

DIMITRIE A. STURDZA.

I.

Activitatea culturală.

(După date dela Academia Română).

1850. — Inființarea unui premiu de 50 de galbeni pentru o lucrare filologică românească.

1856. — Scurta descriere a drep-turilor Moldovenilor și a Muntenilor tun-date pe dreptul gintelor și pe trataturile de Felice Colson, traducere. Iași.

1857. — President al Societății pentru Propășirea națională, din Roman.

1860. — Antonii Mariae Gratiani De Ioanne Heraclide Despota Vallachorum, Principe, libri tres, et de Iacobo Didascalo Ioannis fratre, liber unus, — editi ex manuscriptorum Bibliothecae Zaluscianae, Varsaviae, Ex. Typographia Mizleriana, 1759. (Retipărit în Wiesbaden la C. Ritter în 1860).

1871. — Ales Membru al Societății Academice Române, cu unanimitate.

1872. — Un manuscris al Psaltirei în versuri a Metropolitului Dosoteiu. (In „Convorbiri Literare“).

1873. — Ajutorul comerciantului, al agriculturului și al inginerului. Greutăți și măsuri. Formule întrebuintate în comerț, bancă, agricultură și ingineria civilă, — de Ioan Ghika și Dimitrie A. Sturdza, București, Sosec.

1874. — Memoriu asupra portretelor Domnilor români, București 1874. (In „Analele Societății Academice Române“).

— Documentele Hurmuzaki: C. Hurmuzaki trimite la București toate documentele și scierile lui Eudoxiu de Hurmuzaki, și numește pe dl Sturdza „nelingraditul său reprezentant... făcând ce va afla de cuvânt, singur după propria însoțință“, pentru publicarea lor.

— Uebersicht der Mänzeu und Medaille des Fürstenthums Romanien (Moldau und Welachei), Wien 1874.

1876. — Egmont. Tragedie în cinci acte de Goethe, tradusă (In „Revista literară și științifică“).

— Dăruesc Academiei colecțiunea sa de monede și medalii române, compusă din 450 de bucăți originale. Academia hotărăște a i-se așeza portretul în sala ședințelor.

— *Finanțele României dela 1871 până la 1875*, Aucurești, tip. Thiel și Weis, 1876

1877. — *Eudoxiu Hurmuzaki*. Notiță bibliografică citită în Societatea Academică Română, București, 1877.

— *Schiță biografică asupra lui Eudoxiu Hurmuzaki și operele sale*. (In *Analele Soc. Acad.*)

— *Note manuscrise asupra unor anticități din județul Romantii, culese la 1872*. (In *Analele Soc. Acad.*)

— *Moneta lui Mihail I, fiul lui Mircea cel-Mare, circa 1418*. (In „*Columna lui Traian*“).

1878. — *Numismatica română*. Conferința publică ținută în seara de 14 Ianuarie în sala Ateneului Român. București, Rădulescu, 1878.

— *Memoria asupra Numismaticei românești*, București, Laboratoriul românesc, 1878.

— *Rumänien und der Vertrag von San Stefano, vom einem Rumänischen Senator*. Mit einem Anhang enthaltend die russisch-rumänischen Convention und die russischen Proclamationen von April 1877, Gerold, 1878.

1879. — Ales Vice-Președinte al Academiei în trei ani consecutivi.

— *Bibliografia Numismaticei române*, București 1879.

1880. — Dăruiește o serie de documente dela Alexandru-cel-Bun până în sec. XIX, punând astfel temelie colecțiunii diplomatice a Academiei Române.

— *Raporturile adresate domnului Ministru de Finanțe asupra executării convențiunii de cesiune a Căilor ferate a acționarilor*, Berlin, O. Berg și v. Holten, 1880.

— *La succession au trone de Roumanie*. Mémoire présenté et lu dans la séance du Sénat... Bucarest 1883.

1882. — Ales Președinte al Academiei în doi ani consecutivi, 1881—84.

1884—91. — Ales Secretar general al Academiei Române pe 7 ani.

1886. — *Trecutul-Presentul*. Studiu politic, București 1886.

1887. — *Zece Maiu*. Memoriu prezentat Academiei, București 1887.

— *Discursuri pedagogice* ale d-lui D. A. Sturdza, Ministru al Instrucției și Cultelor, București 1887.

— *La 10 Mai*. Mémoire présenté à l'Académie Roumaine dans la séance du 8 Mai 1887 Bucarest.

1888. — I. *O scrisoare autografă dela Mihail-Viteazul*. II. *Steagul lui Șerban-Vodă Cantacuzino*. III. *Nouă descoperiri*

numismatice române. Cuvintare pentru aniversarea zilei de 10 Maiu, București 1888.

— *Dare de seamă despre colecțiunea de Documente istorice române, aflate la Wiesbaden*. Cuvintare pentru aniversarea zilei de 10 Maiu, București 1888.

— *Cestiunea Trandafilof*. Episod din istoria modernă a României, 1843 1844. (In „*Revista nouă*“).

1889. — *Acte și Documente relative la Istoria Renașterii României*, vol. I — IX, București.

1890. — *Insulele Liparice*. Insula Volcano. — Conferința ținută în ședința adunării generale dela 26 Februarie 1900.

— *Europa Rusia și România*. Studiu etnic și politic. Cu trei cărți București, 1890.

1891—98. — Ales pentru a doua oră Secretar general al Academiei Române pe 7 ani.

1891. — *Raport asupra activității Academiei Române*, cu ocaziunea sărbătorii de XXV ani a existenței sale, 1866—1891.

— *Documente privitoare la Istoria Românilor*, din anii 1802—1843 (Documentele Hurmuzaki, Supl. I. vol. IV).

1893. — *Cronica lui Ulric de Richental asupra Conciliului dela Constanța (1414—1418)*. Relațiune analitică.

— *Observatorul meteorologic de pe muntele Sonnblick* (Alpii austriaci).

— *Articolul Ban din Etymologicum magnum Romaniae*, t. III.

1894. — *Documente privitoare la Istoria Românilor*, din anii 1822—1838. (Documentele Hurmuzaki, Supl. I. vol. VI).

— Răspuns la discursul de recepțiune al d-lui A. D. Xenopol, despre *Episcopul Melchisedec*.

— *Acte relative la 2 Maiu 1864*, publicate de Vasile M. Kogălniceanu. Cu o precuvintare de Dimitrie A. Sturdza.

— 1895. — *Documente privitoare la Istoria Românilor* din anii 1827—1849 (Documentele Hurmuzaki, Supl. I. vol. VI).

— Răspuns la discursul de recepțiune al d-lui A. D. Xenopol, despre *Mihail Kogălniceanu*.

1896. — *Suprafața și populațiunea Regatului României*. Conferința ținută la Societatea Geografică Română, la 25 Februarie 1895.

— *La morminte de Eros*, (Ioan Brătianu, Vasile Alexandri, Constantin A. Rossetti, Michail Kogălniceanu, Dimitrie Brătianu, Ioan Cămpineanu, Alexandru Cernat. — Cu un portret al lui Ioan Brătianu).

(Va urma).

DIN ROMÂNIA.

Consiliul de ministri, în urma referatului dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice, a decis ca să se ia din Muzeul Național de anticități al Statului din București, manuscrisuri, documentele și cărțile, și se vor da Academiei Române, care le va păstra și le va folosi după regulile stabilite de dînsa; vor rămâne în biblioteca muzeului de anticități cărțile trebuitoare pentru studiarea colecțiilor de obiecte antice din muzeu, pe cum și acele manuscrise și cărți vechi, cari sînt prin legătura lor, fie priu decoalțiunea lor interioară, sunt a se considera ca opere de artă.

Alegera cărților și manuscrisurilor, cari au să rămână în muzeu, se va face în prezența dlui președinte al consiliului și dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice.

Proiectul de lege asupra procedurii electorale. Iată în ce constă reforma procedurii electorale, propusă de dl V. Lascar, ministru de interne:

Proiectul este împărțit în trei părți: prima, regulează constituirea birourilor electorale; a doua, se ocupă de persoanele cari pot intra în localul de vot și a treia de secretul v. tului.

După acest proiect, birourile electorale vor fi presidate de magistrați: prin președinți, președinți și consilierii Curții de apel pentru alegerile de deputați și senatori, precum și pentru alegerile consiliilor generale și consiliile comunale ale capitalelor de județe.

În cazul când numărul acestor magistrați n'ar fi îndestulător, ei va fi completat prin magistrați tribunalelor afara de judecătorii de instrucție.

Magistrații tribunalelor vor presida alegerile consiliilor comunale din celelalte orașe și în capitalele de județ, alegerea delegaților.

Ei vor fi ajutați de judecătorii de pace.

Operațiunile electorale în comunele rurale, presidate până acum de primari sau de ajutoarele lor, vor fi presidate de consilierii generali, esii la soști. Alegerile acestea nu se vor face odată toate, ci succesiv, și în fiecare județ, câte un consilier general sunt în județul respectiv.

Scrutatori și secretarii birourilor vor fi suprizați. Ei vor fi înlocuiți de grefieri și ajutoarele de grefieri ai Curțiilor de apel ai tribunalelor și în comunele rurale de notari.

Suprimarea scrutatorilor și secretarilor este făcută în scopul de a pune capăt desordinilor și nemulțumirilor cari se provocau în totdeauna prin alegerea lor.

O altă cauză a disordinilor mai era și faptul staționării în localul de vot a alegătorilor și mai cu seamă a omenilor străini. După acest proiect nimeni nu va mai putea staționa afara de candidați și de delegați în localul de vot, în salele marginase sau în curtea localului.

Cronica săptămânei.

— 1/14 Martie.

Ți-se opria par' că mintea 'n loc. Circulația anuală 53 milioane, escomptul 19 milioane, cambii atâtea și atâtea milioane... Nu mai știa unde ești. Tu cu cele 3—4 lire în busunar, te simțai par' că în o țară vrăjită... Și e în adevăr o țară vrăjită „Victoria“ asta a noastră, sau vrăjiți sunt conducătorii ei. Vr'o zină binevoitoare le va fi dăruit hărnicie și destoinicie, și înainte de toate dor, să pună hărnicia și destoinicia lor în serviciul institutului în fruntea căruia au ajuns, și prin asta în serviciul întregului neam românesc.

Două capitaluri sunt azi dătătoare de ton: capitalul material și capitalul intelectual, ceea-ce nu va să zică de loc: să avem capitaliști, și intelectualiști, ci să fim atari. Tendința ori-cărei politici economice sănătoase trebuie să fie îmbogățirea poporului întreg, și tendința asta am văzut-o desfășurându-se cu prilejul adunării generale a 15-a a institutului „Victoria“.

Cei cari au ajuns în fruntea acestui institut frumos împlinesc o mare misiune,

când își dau toată silința, să ridice din ce în ce nimbul solidității — de care se bucura de altminteri și până acum — căci astfel inspiră în Români încredere în operațiunile institutului și-i îndemnă ca fără teamă să-și depună spre fructificare bănișorii adunați cu greu...

Eu cel puțin, tendința asta o văd în munca roditoare a direcțiunii, ce azi stă — și deo Dumnezeu încă multă vreme să stea! — în fruntea institutului „Victoria“.

Dela milioanele „Victoriei“ nu-i decât un pas până la cele 200 ale dlui Vlaicu din Brașov. Mai lunile trecute a apărut în București sub „copertă de culoarea macului“ o broșură scrisă de un „prietin al moralei publice“, în care dl Vlaicu, membru în 17 comitete, e învinuit — pe bază de acte oficioase — că ar fi jurat strîmb. Presa noastră l-a apostrofat pe anonimul pamfletist în mod cuvenit, dar cu apostrofarea asta — făcută mai mult la adresa modului, de-a scrie din ascuns — chestia nu se putea privi de tranșată. Dl Vlaicu o privise ce-i drept de aplanată, dar de altă părere au fost însă membrii societății române din Brașov, a cărei membru e și st. domn Vlaicu. Au făcut anume pași, ca

dl Vlaicu să fie silit să se pronunțe. Fi-va acum în stare să sdrobiască învinuirile, să le reducă la zero, vom vedea...

Fapt e, că pe urma urmelor anonimului „prietin al moralei“ i-a succes să producă fierbere între supușii majestății sale etice *Morala I.*

Dar câte și câte se mai comit în numele acestei majestăți. De s'ar putea cel puțin preciza cu siguranță matematică unde începe *morala* și unde *ne-morala*... Ce azi trece de *imoral*, poate cu câte-va sute de ani înainte *ra firesc*, și poate cu câte-va sute de ani și mai înainte — *virtute*. Deși *morala* e, și trebuie să fie *una*, aplicarea ei e condiționată de gradul de cultură al omenimii...

Amicii moralei intransigente de altminteri pot fi mulțumiți. Una dintre senzațiile cari i-au sguduit mai adânc — a încetat de-a le mai procura emoții. Romanul moștenitoarei tronului Saxoniei și al profesorului *Giron* a ajuns la capitolul de încheiere. *Ea* s'a retras într'o casă de sănătate, car el s'a făcut călugăr.

Așa scriu cel puțin foile. *Giron* —

călugăr, principesa Luisa poate earăși — regină.

„Și a fost odată o regină, care avea cinci băieți ca niște bujori, și avea comori și diamante, și era slăvită de toți, și admirată de o lume întreagă... și toate le-a aruncat dela sine în schimbul dragostei unui muritor fără nume...“

Multe e în stare să facă dragostea, dar când te face să-ți părăsești toate: familia, bărbatul și copiii, să rizi de spusele lumii. — asta nu mai e dragoste; ci e patimă, e boală!.. Nu poate fi dragoste, căci dragostea te ridică, te înalță spre ideal... și nu se sfirșește nici-odată! Nici trecând sub poarta palatelor, nici pășind peste pragul mănăstirii... .

Dragostea e eternă, precum eternă e durerea, căci izvorul dragostii e durerea, e mila...

O, lăsați-ne dragostea curată! Lăsați-ne dreptul să ne îmbătăm de fericire privind în doi ochi dragi, ascultând de-o voce dulce... Lăsați-ne credința în sfîntenia dragostii...!

Personele streine colegiului respectiv vor fi invitate a se depărta, ear în cazul când ele se vor opune, președintele biuletului li va putea aresta.

Primarii din comunele rurale vor putea limita distanța stațiilor persoanelor până la 500 metri depărta.

A treia parte a proiectului este secretul votului.

Buletinele vor avea formatul unor cărți poștale în hâse, făcute uniform la Imprimeria Statului pe o hârtie specială, și aceiași pentru întreaga țară. Numele tuturor candidaților sau listele electorale vor fi scrise pe un singur buletin.

Numele vor trebui să fie totdeauna înscrise pentru alegerile de deputați, senatori, consilieri comunali și orașelor capitale și județe.

Până la celelalte ei vor putea să fie scrise și de mână.

În privința numelui fie cărui candidat sau a listei candidaților, în partea stângă a buletinului, în dreptul fie cărui nume va fi tipat un cerc cu diametrul de 1 c. m. în care alegătorul prin aplicarea unui timbru va scrie numele candidatului pe care îl alege.

Întâi cum se va efectua operația:

Alegătorul va primi de la președintele buletinului depus din sâmb și pe care sunt imprimate numele candidaților, apoi va intra într-o cameră secretă, unde va aplica timbru special. După operația aceasta va lua cartea și-i va lipi marginile.

Un exemplar din aceste cărți buletine va fi așigurat în vestibulul localului de vot. Candidații și delegații vor putea arăta alegătorilor neștiutori de carte cercul în care trebuie să pună timbrul, după alegerea lui.

Congresul latin din Roma.

Dr. profesor universitar a luat inițiativa organizării unei mari excursii în Italia cu ocazia congresului eleno-latin ce se va ține la Roma.

Plecarea din țară se va face în ziua de Joi, 27 Martie a. c. stil vechiu. Excursia va dura până la 14 Aprilie a. c.

Fiecare excursionist va trebui să plătească o taxă de 300 lei în care se cuprinde călătoria pe calea ferată, clasa II, și vapor clasa I dela București - Budapesta - Fiume - Ancona - Roma - Neapole, la dus, și întorsul prin Neapole - Roma - Venetia - Fiume - București.

Tot în această taxă de 300 de lei intră și costul întreținerii (mâncării), al otelului, trăsuri, etc., din ziua sosirii la Ancona până în ziua plecării din Venetia la întoarcere. În plus, cum și taxa de 12 lei de înscriere în congresul latin.

Orașele în care excursioniștii se vor opri spre a le vizita în Italia, sunt: Ancona, Roma, Neapole (unde vor vizita Vesuvul și Pompeii) și Venetia. Afară de acestea se vor mai face multe alte excursii organizate de comitetul congresului, în jurul Romei, și poate, și alte orașe.

Toți excursioniștii vor avea intrare gratuită spre a putea vizita toate muzeele, galeriile și monumentele din Roma.

Excursioniștii din provincie vor avea o reducere de 50 la sută pe căile ferate române spre a putea veni din provincie în București.

Inscrierile pentru această excursie se fac la dr. profesor Tocilescu, str. Primă-verei Nr. 40. Taxa de înscriere este 50 lei, ear restul de 250 lei va trebui să fie achitat până în ziua de 20 Martie a. c.

Excursioniștii cari vor dori, pot să ia în urmă unei libret pe care-l vor primi să facă pe scoteala lor o călătorie de două luni în Italia (Aprilie și Maiu) beneficiând de o reducere pe căile ferate italiene de 50 la sută.

TEATRU.

La Teatrul Național maghiar din loc trupă dlui Zilahy Gyula continuă a juca cu mult succes operetta maghiară „Bob Herczeg”. Aseară s'a dat deja a treia oară această operetă hazlie și cu bună muzică. Publicul a ocupat și aseară toate locurile și a aplaudat cu frăneșie îndeosebi pe d-șoara Rózsa Lili și pe dl Polgár Sándor.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 14 Martie n. 1903.

Institutele financiare din Arad.

Reprezentanții institutelor financiare din Arad s'au întrunit ieri după amiază la o conferință pentru a discuta situația financiară a pieței din Arad și în special pentru a stabili un etalon de interese uniforme și corespunzător, pentru fructificarea depunerilor.

Pentru a aduce hotărâre, directorii institutelor vor mai ține și Joi viitoare o conferință.

Reformarea armatei.

„Berliner Tagblatt” publică o corespondență sensatională din Viena sub titlul: „Crisă militară în Austro-Ungaria”.

În această corespondență se zice că privirile întregii monarhii sunt acum îndreptate spre Budapesta. Nu este vorba de Crisă ministerială ori parlamentară ci de Crisă militară care a aruncat la suprafață chestiunea reorganizării armatei comune.

Chestiunea insigniilor — zice corespondentul — este numai formală. Regele a ordonat deja de legarea acestei chestiuni în spiritul dualismului. Mai multă importanță are, plasarea ofițerilor maghiari la trupele din Ungaria.

Corespondentul zice mai departe că obstrucția parlamentară în Budapesta este invincibilă pentru că o crisă parlamentară n'ar putea sana lucrurile. Pentru deslegarea situației nu este dată altă posibilitate decât revocarea proiectelor. O reorganizare a armatei în spiritul pretențiilor partidelor opoziționiste se pare un lucru nelucru.

În cercurile politice maghiare în deosebi în cele opoziționiste este viu comentat articolul acesta din „Berliner Tagblatt”.

Daruri.

Eminentul pictor d-nul Tadeu Ajdukiewicz a trimis d-lui Dim. Sturdza, cu ocaziunea jubileului său de 70 ani de viață, un superb tablou reprezentând pe M. S. Regele, pentru care Suveranul a binevoit să poseze în mai multe rânduri.

Renumitul Institut de arte grafice „Carol Göbl” a prezentat dlui Sturdza prin d-nii C. Göbl și I. Rasidescu o felicitare pe carton japonez, format folio, compus din 8 pagini, cu o ornamentație deosebită în aquarela reprezentând Istoria și Numismatica.

Felicitarea e închisă în o mapă de pergament alb purtând ca ornament monograma DAS înconjurată de o ramură de lauri.

Întreaga lucrare e artistic executată, ca toate lucrările de lux ce se imprimă în acest minunat stabiliment.

„Cătră popor”. Azi am primit la redacție o tipăritură purtând acest vag titlu „cătră popor”.

Pe ea nici o iscălitură, nici un nume. Cine vorbește deci? Eată cine: *partidul social-democrat-internațional-revoluționar din Arad.*

Anonimii reprezentanți ai partidului cu acest străgnic nume convoacă poporul suveran pe 15 Martie a. c. ziua libertății, la un mare meeting, în care să protesteze în contra proiectelor de nouă sarcini militare, în contra bugetului, în contra sistemului parlamentar de azi și ca să ceară introducere a sufragiului universal etc.

Ce va să zică a fi stat liber! Și revoluționarul se pot întruni. Măne vor avea

și anarhiștii drept de întrunire, ba într-o bună dimineață ne putem pomeni cu libertate de întrunire și pentru naționalitățile nemaghiare în Ungaria.

Asta în adevăr ar fi culmea!

Condamnat pentru întrebuințarea de culori și embleme străine. Președintele societății veteranilor d. avocat Eugen Leményi a fost dat în judecată pentru convenție și pedepsit cu 8 zile arest și 100 coroane amendă. Publicăm mai jos în traducere deciziunea căpitanului de poliție: Nr. 1116, 903—kih

Decisiune.

Dr. Eugen Memenyi, avocat, în etate de 35 ani, domiciliat în Brașov, pentru contravenție săvârșită în privința §-ului 1 al articolului de lege XL din 1879, fiind că contra înaltei circulari nr. 62 693, 885 a ministrului de interne, ca președinte al societății veteranilor din Brașov din incidentul balului aranjat de această societate în ziua de 17 Ianuarie, la decorarea Redutei comunale, omițând între altele steagul statului, a întrebuințat în mod public emblemele și însemnele unui stat străin, anume ale Austriei — emblema statului austriac și trei sterguri negru-galben: afară de aceasta pe biletele de invitare la acest bal a aplicat emblema vechiului principat al Transilvaniei, steagul negru galben și cicoarea, prin ceea ce a violat unitatea statutului și „uniunea” enunțată la 1848 și 1868 și cuprinsă în lege și în sfârșit a arborat și un steag roșu-albastru, care după ordinul 82.290/1899 al ministrului de interne nu poate fi întrebuințat decât de autoritățile comunale pe propriile sale edificii; a săvârșit această contravenție ca individ cu inteligență superioară, doctor în drept și avocat, și despre care se poate opina cu certitudine, că a făcut-o din adins, conform ordinului citat ministerial este condamnat la 8 zile arest cu întreținere proprie și la o amendă de 100 coroane, ce va trebui să o plătească sub amenințare de sechestru în 15 zile după ridicarea la valoare a acestei decisiuni la acest oficiu, și care amendă se va întrebuința pentru scopurile indicate în §-ul 3 al art. de lege XXVII din 1892, ear în caz când nu s'ar putea încasa, la alte 5 zile arest pe cheltuielile proprii. Deciziunea aceasta după ce se va ridica la valoare, se va comunica camerei avocaților din Brașov.

Contra acestei decisiuni se poate apela la acest oficiu în scris sau verbal în termen de trei zi.

Brașov, 8 Martie 1903.

Căpitanul poliției comunale
(as) Farkas
căpitan de poliție.

Cerem scuze cetitorilor, dacă traducerea nu ar fi reușită. În original nu este decât un singur period.

D-l Dr. Leményi a apelat contra acestei decisiuni polițienești. („Gazeta”).

Giron în America. Giron așa se vede, deocamdată abea are altceva de lucru, decât se tot dementeze știrile care de care mai romantice câte văi lumina zilei, despre dînsul. Er! numai reproducem și noi după alte zăre că Giron a intrat în cinul călugăesc ca să poată mai ușor uita romanul din Dresden. Acum o depeșă din Bruxelles vestește, că Giron a desmintit știrile despre retragerea sa în claustru. Declară că Wilhelmina Adamovici a vrut să facă intrigă între dînsul și între principesă; dar nu i-a succes. După nașterea va lua în căsătorie pe principesa și se vor muta la America.

Fără cu aceste declarații ale lui Giron, se anunță din Salzburg că ruperea cu Giron este definitivă. Giron își dă silința să înfrumuseze lucrurile dar principesa nici nu vrea să știe de dînsul.

Procesul de presă al „Gazetei Transilvaniei”. Joi a urmat la Tribunalul din Târgu-Mureșului pertractarea asupra excepțiilor, ce le a făcut redactorul d-l Traian H. Pop în contra actului de acuzare al procurorului. Acesta, cerea ca redactorul român să fie pus în stare de acușare pentru „agitare contra unei naționalități” (§ 172 punct 2, codul penal).

Pertractarea excepțiilor, care a fost fixată pe ziua de azi la 8 ore a. m., s'a terminat cu aceea, că senatul de acuzare al tribunalului a admis actul de acușare al procurorului. Apărătorul, dl avocat Simeon Damian a dovedit până la evidență în pledoarea sa temeinică și escelent argumentată, că în articolele din chestiune ale „Gazetei”, nril 1902, relativ la espulsarea redactorului german Cramer din Timișoara, nu numai că nu se cuprinde nici un fel de agitare, dar că aceste articole sunt numai o espunere obiectivă a faptului și a im-

prejurărilor în cari s'a făcut acea espulsare. Ca toate acestea senatul de acuzare a respins excepțiile, dând ascultare procurorului.

Apresiasi publicului.

Cunoaștem foarte puține întreprinderi cu a cărora soarte, dezvoltare să se ocupe publicul atâta, ca și cu marele magazin al lui V. Porter din Arad, piața Libertății. Ori și unde se amintește acest magazin, în tot locul se pronunță despre dînsul cu recunoștință. În de-comun e apreciat în magazinul numit spiritul continuului progres și năzuința de a lupta cu greutățile. Că o atare întreprindere mare în privința prosperității zilnic, asta de sigur e meritul incontestabil escelentei conduceri și al solidelor principii. Să dea numai înainte marele magazin al lui V. Porter pe calea apucată, răzîmându-se de prijinul și de binemeritata dragoste a publicului. Cu greu am ști fi în Arad fără această instituție, care stă în organică și viată legătură cu marile potenții ale orașului și cu năzuințele comerciale.

Acum a apărut „Herbarium”, de Lej-tényi Sándor, tradus în românește de Nicolae Mihulin, profesor. Prețul 1 cor. 50 fl. A apărut în editura Ingus I. și fiul, librar, Arad.

Varză (curechiu) din comitatul Sibiuului în vase se află de vânzare în strada Bocskó Nr. 3 ospătaria Aranyzarvas.

Curechiul care este foarte frumos este pus în vânzare de Român din comitatul Sibiuului. Se vinde cu chilogramul un mic și în mare cu butea. Prețul în mic 6 cr. chl. în mare (buți de 6—700. chl. gr.) 5 cr. chlgr.

POSTA REDACȚIEI.

Prof. Budapesta. Mulțumim de interesare. Sosind însă corespondența după ce noi am publicat deja destul despre „coroborul kossuthist”, cu regret, dar nu am mai putut-o publica. Rogăm pe viitor să ne scrii mai iute ori dacă întârzi, scrie articol cu aprecieri. Multe salutări și să ne scri cât mai des.

ULTIME ȘTIRI.

Durerea Maestății Sale Monar-chului.

Se telegrafiază din Budapesta că inima nobilă a bunului nostru Monarch ear e amenințată de o grea încercare: cea mai mică nepoată a Lui, fiica fericitului moștenitor Rudolf, principesa Elisabeta zace greu bolnavă.

Er! noaptea târziu a venit din Nizza, unde tineră principesa petrece cu bărbatul ei principele Windischgraetz, depeșă zdrobitoare, că principesa s'a îmbolnăvit foarte greu. Tineră principesa era aproape să devie mamă, dar în starea ei a intervenit pe neașteptate o complicație periculoasă și a fost telegrafic chemat la patul ei învățatul profesor Paolix dela clinica din Praga.

Trista veste a atins foarte depri-mător curtea care petrece în Budapesta și din ordinul Regelui mereu sosesc telegrame despre starea principesei. E de prevăzut că principesa va trebui supusă unei operațiuni periculoase.

Principesa Elisabeta este unica fată a fericitului moștenitor Rudolf și a Stefaniei; e încă de tot tineră, în 2 Septembrie va implini abia 20 ani. Nu este numai 3/4 de an de când s'a căsătorit eu alesul inimii sale tinerul principe Windischgraetz cu care până astăzi a trăit în neconturbată fericire.

Contesa Lónyay Elmér, mama principesei Elisabeta după cum se vestește a plecat deja la patul bolnavei sale fiice.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Ai să cumperi ieftin și să fii indestulit!

Să cumperi ghete de ale lui Porter.

Favor de portret!

Se capătă:

Fabricat escelent!

Port ușor!

Lucru minunat!

Formă elegantă!

De dimineața până seara poți alege!

Telefon nrul 324.

Comandele prin poștă se fac pe o corespondență de cinci fileri din prețul curent.

In prăvălia mare a lui Porter Vilmos Arad,
Szabadság-tér (piața libertății).

90878-

Spre binevoitoarea atențiune!

Subscriberul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-à-vis de casa lui Mediu un

Atelier pentru haine bărbătești.

Basat pe cunoștințele mele în croit și executare fină ce le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în primele ateliere din capitală, mai ales la croitorii de curte, mă pun în poziție de a putea servi pe On. mușterii cari mă vor onora cu comande cu croiul cel mai nou englez și francez.

Rog în special cu umilință inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comanda D-lor.

Pentru serviciu prompt și efectuare solidă garantează cu toată stima

P. COLARIU,

croitorie engleză și franceză.

854 10-

Oravița, în casa proprie, strada principală.

Spre binevoitoarea atențiune!

Am onoare a Vă încunoștința, că am deschis în Arad, strada Deák Ferencz Nr. 24 vis-à-vis de biserica reformată, un institut de

lithographie, cyncographie și autographie.

Efectuesc tot felul de lucrări cari se țin de aceste branșe, precum: cărți de vizită, de adrese, bilete de logodnă și cununie, invitări, vignete, capete de scrisori, placate (afișe), note, blanchete, caete de caligrafie, de desen, peisage, atestate diplome, acții libele de depunere și tot felul de lucrări artistice și în culori etc. etc. Prețuri moderate.

Asigurându-Vă, că 'mî voi da toată silința, să îndeplinesc lucrările primite cu cea mai mare punctualitate și promptitudine, conform gustului și dorinței, Vă rog să binevoiți a mă onora și sprijini cu prețurile D.-Voastre comande.

Cu toată stima:

PETRU SIMTION,

proprietar de lithographie.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tîuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârșiri de inimă, astma, suzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceala la mîni și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră ischias, udului în pat, influența, insomnia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sîngelui și contra multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insușirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, eară pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedé aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta”, care stă în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și respândit.

Chiar și ieftinătatea estraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțepire.

Prețul aparatului mare e Cor. 6. folosibil la morburii învechite.

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la copii și la femeii de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vînzare și espedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

Telefon: 440

Telefon: 440

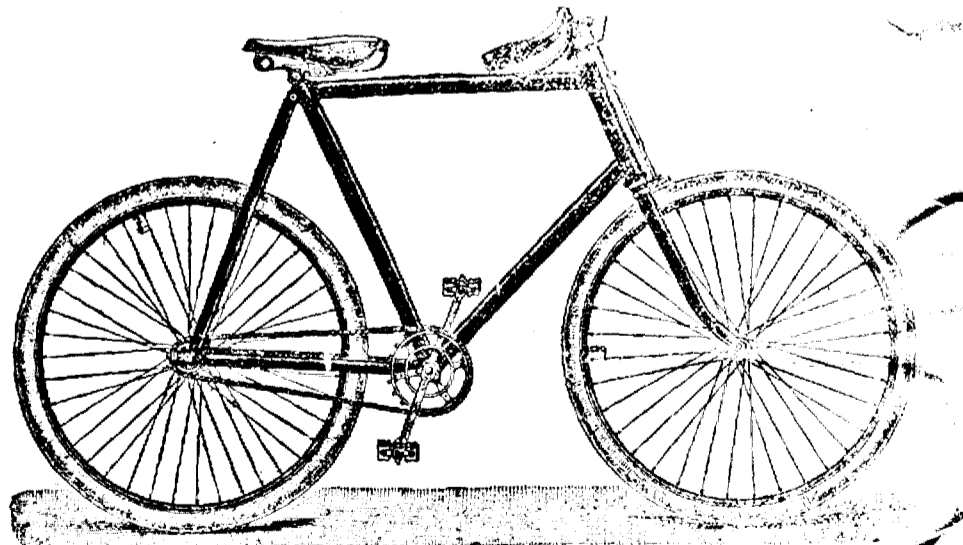
Koch Dániel

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 42, vis-à-vis de hotelul „Crucea-albă”.

Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete

„Puch”.

Primesc în lucrare transformarea totală, emailarea în toate colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut, precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent se găsesc în magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vînd cu prețuri favorabile.

Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor de casă se esecută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.

Mare atelier pentru reparatură.

Comandele din provința se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 - 41